

راهنمای عمل موسسه رشد دانش آموزان مناطق محروم (مردم)

مقدمه:

نقش مهم و اساسی آموزش و پرورش در توسعه پایدار جوامع از طریق تربیت کودکان و نوجوانان با هدف تربیت شهروندی و تأمین منابع انسانی توسعه یافته، لایق و کارآمد مورد نیاز کشور؛ اهمیت توجه و سرمایه گذاری در این حوزه به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته را مضاعف می نماید.

بر این مبنا؛ موسسه خیریه آموزشی و فرهنگی مردم نهاد با عنوان "موسسه رشد دانش آموزان مناطق محروم" که به اختصار "مردم" نامیده می شود بر آن است تا با استفاده از دانش و تجارب متخصصین امر تعلیم و تربیت و همراهی و همکاری خیرین محترم و دیگر مؤسسات فرهنگی و آموزشی داوطلب، در جهت ارتقاء سطح علمی و تربیتی دانش آموزان مناطق محروم، به یاری آموزش و پرورش این مناطق همت گمارد.

در راستای اهداف و سیاست های کلان موسسه و به منظور تعیین خط مشی و معرفی مبانی تدوین برنامه ها، فعالیت ها و اقدامات آتی، مجموعه حاضر با عنوان "راهنمای عمل موسسه" ارائه می گردد. امید است که در ایجاد انسجام و هماهنگی و تحقق اهداف خیرخواهانه همه عزیزان مؤثر و مفید واقع گردد.

هدف کلی: ارتقاء سطح آموزشی و پرورشی (رشد) دانش آموزان مناطق محروم

تذکار: مصادیق مناطق محروم مطابق شاخص های متداول محرومیت در وزارت آموزش و پرورش و با هماهنگی نماینده موسسه در استان تعیین می شود.

راهبردها:

۱. تقویت فرهنگ، اندیشه، تربیت و مهارت های زندگی دانش آموزان؛
۲. تقویت مهارت خواندن و نوشتن و توسعه تفکر ریاضی و حل مسئله دانش آموزان دوره ابتدایی؛
۳. تقویت بنیه علمی دانش آموزان دوره اول متوسطه با اولویت علوم پایه؛
۴. کمک به تحقق توسعه متوازن شاخه ها و رشته های دوره دوم متوسطه متناسب با شرایط منطقه.

اهم عوامل اثرگذار:

۱. تقویت نگرش و جلب توجه ویژه برنامه ریزان و مربیان به استعداد های پنهان دانش آموزانی که به دلایل مختلف زمینه های رشد و بروز آنها فراهم نشده است؛

۲. استفاده مناسب از منابع مادی و معنوی موجود در مناطق از قبیل امکانات بالقوه درون آموزش و پرورش، نیروی انسانی، اولیاء، قابلیت‌ها و ظرفیت‌های پیرامونی؛
۳. مشارکت‌پذیری و مشارکت‌جویی روسای مناطق، مدیران مدارس، معلمان و مربیان در فراهم نمودن زمینه‌های رشد دانش آموزان جامعه هدف؛
۴. انعطاف در برنامه هفتگی مدارس و اعمال رویکرد مشارکت فعال دانش آموزان در عرصه‌ها و فعالیت‌های مختلف علمی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی و هنری در چارچوب برنامه درسی ملی؛
۵. به‌کارگیری روش‌ها و ابزارهای تشویقی و توجه به وجوه مختلف استعداد دانش آموزان؛
۶. هدایت و راهنمایی صحیح دانش آموزان و ترغیب و همراهی اولیاء آنان در طی مسیر رشد و ارتقاء.

راهکارها:

۱. طرح همیاری و مساعدت با مناطق محروم در زمینه عوامل اثرگذار و مشارکت در انجام فعالیت‌های مکمل؛
۲. طرح پشتیبانی همه‌جانبه از مدارس شبانه‌روزی مناطق محروم؛
۳. طرح تأسیس مجتمع‌های آموزشی و پرورشی در مناطق محروم در قالب مدارس دولتی خیرساز یا غیردولتی عام‌المنفعه و اداره این مدارس توسط موسسه.

زمینه‌های فعالیت پیرامون راهکار اول:

۱. ارتقاء سطح دانش و مهارت مدیران و کارشناسان آموزش و پرورش مناطق هدف؛
۲. بهبود مدیریت آموزشی مدارس این مناطق؛
۳. ارتقاء سطح دانش و مهارت حرفه‌ای آموزگاران، دبیران، مربیان و مشاوران مدارس؛
۴. رشد دانش آموزان در زمینه‌های علمی، اخلاقی، خلاقیت و نوآوری؛
۵. ارتقاء مهارت‌های زندگی و آموزش یک مهارت به دانش آموزان؛
۶. تجهیز و تکمیل کتابخانه‌ها، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های مدارس؛
۷. کمک به افزایش پوشش تحصیلی مناطق و توزیع متوازن شاخه‌ها و رشته‌ها در متوسطه دوم؛
۸. آماده‌سازی دانش آموزان برای شرکت در مسابقات علمی و ورود به دوره‌های آموزش عالی؛
۹. حمایت از پژوهش‌های نظری و عملی دانش آموزان و کمک به تجاری‌سازی تولیدات آنان؛
۱۰. بورسیه نمودن برخی از دانش آموزان و اعمال رویه‌های پی‌گیرانه در امور آموزشی و پرورشی آنان؛
۱۱. جلب مشارکت خیرین و سازمان‌های مردم‌نهاد، مؤسسات فرهنگی و آموزشی معتبر و مورد تأیید در سطح کشور.

زمینه‌های فعالیت پیرامون راهکار دوم

۱. اصلاح فضای فیزیکی و تجهیزات مدارس شبانه‌روزی در جهت استانداردسازی آن‌ها؛
۲. تقویت سرانه‌های بیتوته، تغذیه و سلامت دانش آموزان؛

۳. بهبود مدیریت و منابع انسانی این مدارس؛
۴. بازنگری و تقویت برنامه‌ها و فوق‌برنامه‌های علمی، فرهنگی، ورزشی این مدارس و اوقات فراغت دانش‌آموزان؛
۵. تقویت نظارت نظام‌مند بر فرآیند تعلیم و تربیت این مدارس و بهبود کیفی آن‌ها؛
۶. تقویت خدمات پرورشی و مشاوره‌ای مدارس؛

زمینه‌های فعالیت پیرامون راهکار سوم

۱. ساخت و تأسیس و اداره مدارس در مناطق محروم در دوره‌های مختلف تحصیلی در قالب مدارس دولتی خیرساز یا غیردولتی عام‌المنفعه؛
۲. تربیت نیروی انسانی متخصص برای تدریس و مدیریت این مدارس؛
۳. جذب دانش‌آموزان مطابق معیارها و ضوابط معین؛

برنامه‌های پیشنهادی متناسب با راهکار اول و دوم:

الف. در دوره ابتدایی:

۱. برگزاری کلاس‌های آموزشی، فرهنگی و هنری به‌ویژه برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم؛
۲. برگزاری اردوهای یک‌روزه علمی، تفریحی متناسب با شرایط سنی دانش‌آموزان؛
۳. تشکیل جلسات هم‌اندیشی و هماهنگی برای مدیران مدارس؛
۴. برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی برای مدیران و معلمان دوره ابتدایی با تأکید بر روانشناسی رشد، الگوهای یاددهی-یادگیری، آموزش کاربرد وسایل و تجهیزات آموزشی در فرآیند تدریس (به‌صورت عملی و کارگاهی)؛
۵. ثبت و ضبط وضعیت تحصیلی و نمودارهای استعدادها و خلاقیت‌های دانش‌آموزان و تجزیه و تحلیل اطلاعات مرتبط به‌منظور پشتیبانی و هدایت صحیح آنان؛
۶. تهیه کیت‌های آموزشی بازی محور برای دانش‌آموزان؛
۷. پشتیبانی از دانش‌آموزان و آماده‌سازی آنان برای شرکت در مسابقات علمی و جشنواره‌ها؛
۸. تهیه و اهداء بسته‌های آموزشی و کمک‌آموزشی توسط مؤسسات فرهنگی و آموزشی معتبر مورد تأیید؛
۹. تهیه و اهداء کتاب‌های داستانی و علمی متناسب با پایه تحصیلی و شرایط رشد دانش‌آموزان؛
۱۰. تهیه و اهداء لوازم‌التحریر و وسایل و اقلام موردنیاز دانش‌آموزان نیازمند.

ب. در دوره متوسطه:

۱. پیگیری وضعیت آموزشی دانش‌آموزان و هنرجویان از طریق تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از آزمون‌های درون و بیرون مدرسه‌ای؛

۲. پیگیری وضعیت پرورشی دانش آموزان و هنرجویان از طریق سرکشی به دبیرستان‌ها و تشکیل جلسات با مربیان و مشاوران برای رفع مشکلات احتمالی؛
۳. برگزاری کلاس‌های تقویتی تکمیلی برای دانش آموزان و هنرجویان توسط مؤسسات فرهنگی و آموزشی مورد تأیید؛
۴. ارائه مشاوره به دانش آموزان و هنرجویان و اولیاء با هماهنگی دبیرستان محل تحصیل و با استفاده از ظرفیت مؤسسات فرهنگی و آموزشی؛
۵. حمایت و پشتیبانی از دانش آموزان و هنرجویان مستعد و خلاق برای شرکت در مسابقات؛
۶. اعزام دبیران متخصص برای تقویت دانش‌آموزانی که به‌صورت پراکنده و در کلاس‌های ضمیمه ادامه تحصیل می‌دهند؛
۷. تهیه و اهداء کتب و نرم‌افزارهای آموزشی و فرهنگی به دانش آموزان و هنرجویان؛
۸. برگزاری اردوهای آموزشی و تربیتی درون استانی در فرصت‌های مناسب؛
۹. ارائه موضوعات مطالعاتی و پژوهشی به دانش آموزان مستعد و علاقه‌مند و راهنمایی آنان در انجام پژوهش؛
۱۰. برگزاری اردوهای علمی برای دانش آموزان (بالاخص دانش آموزان پراکنده و کلاس‌های ضمیمه) در ایام تعطیلات نوروز و تابستان؛
۱۱. تدارک بازدیدهای علمی برای دانش آموزان و هنرجویان بالاخص دانش آموزان پراکنده که به‌صورت چندپایه یا ضمیمه تحصیل می‌کنند؛
۱۲. برگزاری کلاس‌های آمادگی کنکور برای دانش آموزان پایه‌های یازدهم و دوازدهم با مشارکت مؤسسات علمی-آموزشی؛
۱۳. شرکت دانش آموزان در آزمون‌های استاندارد که توسط مؤسسات فرهنگی، آموزشی معتبر برگزار می‌شود؛
۱۴. راه‌اندازی آزمایشگاه، کارگاه و کتابخانه سیار برای دانش آموزان پراکنده؛
۱۵. تهیه و اهداء کتب در زمینه‌های مختلف و موردعلاقه دانش آموزان و برگزاری مسابقات کتابخوانی بین آنان؛
۱۶. تهیه و اهداء لوازم‌التحریر و دیگر اقلام موردنیاز دانش آموزان محروم؛
۱۷. برگزاری گردهمائی‌ها و دوره‌های آموزشی برای مدیران و دبیران به اقتضای نیاز آنان؛
۱۸. اعطای بورسیه‌های تحصیلی به دانش آموزان مستعد و محروم؛
۱۹. اصلاح فضا و تجهیزات و تقویت سرانه‌های شبانه‌روزی؛

برنامه‌های پیشنهادی متناسب با راهکار سوم:

با توجه به قوانین و مقررات موجود در خصوص تأسیس مدارس و مراکز غیردولتی عام‌المنفعه، اداره مدارس دولتی خیرساز و فرصت‌های ایجادشده در قانون خرید خدمات آموزشی، به نظر می‌رسد که این راهکار ضمن برخورداری از حمایت‌های قانونی و دارا بودن تضمین‌های لازم برای تداوم فعالیت‌ها، اقبال بیشتری برای آموزش و پرورش درزمینهء مشارکت موسسه ایجاد خواهد کرد و آزادی عمل و اختیار مناسب‌تری را برای وصول به اهداف موردنظر فراهم خواهد ساخت.

الزامات اجرایی برنامه‌ها

۱. ایجاد هماهنگی‌های لازم با معاونت‌های مرتبط در ستاد و مدیران کل استان‌ها؛
۲. جلب همکاری روسای آموزش و پرورش مناطق مربوط و حضور فعال و مؤثر آنان در مراحل برنامه‌ریزی و اجرا؛
۳. دستیابی به تضمین‌های لازم برای استمرار و تداوم برنامه‌ها در قالب تفاهم‌نامه یا طرق دیگر؛
۴. جلب مشارکت مدیران، معلمان و دبیران مناطق مربوط؛
۵. ایجاد انگیزه در دانش آموزان و جلب اعتماد آنان و همچنین اولیاء آنان؛
۶. تعیین سازمان و ساختار مناسب برای برقراری تعاملات و پیگیری اجرای برنامه‌ها از سوی موسسه؛
۷. تعیین وظایف و مسئولیت‌هایی برای هر یک از عوامل ذی‌مدخل در برنامه‌ها؛
۸. تعیین سازوکار لازم برای ارزشیابی از فعالیت‌ها؛
۹. ایجاد شبکه سخت‌افزاری و نرم‌افزاری برای تسهیل در تعاملات و ثبت و ضبط اطلاعات؛
۱۰. جلب حمایت و مشارکت سایر نهادها، خیرین و مؤسسات فرهنگی، آموزشی معتبر؛
۱۱. تأمین منابع مالی موردنیاز و پایدار برای اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها.

علی اصغر فانی

